

# 3 SATA SVJETLOSNE ANTI- MEDITACIJE

Instalacija *Gangplank showcase* multi-medijalni je projekt troje hrvatskih autora – Vedrane Klepice, Marina Frankole i Drage Cara, proizašla iz Gangplank rezidencije na relaciji Zagreb – Berlin. Ideja ispitivanja tehnologije kao dramaturškog sredstva u suštini nije nova, budući da joj svjedočimo u velikom broju suvremenih izložaka prilagođenih okolnostima vlastitog reproduciranja (što se prije svega odnosi na prostor, koji korespondira s prostorom izvedbe).

Specijalno za Ganz, autori su iskoristili predvorje Teatra ne bi li se poigrali osvjetljenjem u svojevrsnom 'tranzitnom

prostoru' kojim se ljudi kreću prije i nakon pohađanja događaja na festivalu. Posjetitelji ulazeći u prostor ulaze u samu instalaciju, sazdanu od 3x3 kantice sa svjetlom koje se spuštaju sa stropa prema nepravilnom tlocrtu foajea. Svaka od žarulja koje bacaju svjetlosni odraz prema tlu svijetli vlastitim intenzitetom, predočenim na LCD ekranu podijeljenom na devet polja na kojemu je izmjena svjetla predočena titranjem polja obojenih u rasponu od bijele do tamnosive-crne. Ovaj prikaz izmjene svjetla omogućuje osvještavanje dramaturškog elementa neophodnog za izvedbu – upravljanja svjetlosnim fenomenima na pozornici. Foaje Teatra &TD transformira se u privremenu 'pozornicu' kroz koju posjetitelji prolaze, zastaju i zadržavaju se obasjani epileptičnim titranjem žarulja. Brza izmjena svjetla onemogućuje jasno razaznavanje kontura lica onih koji se nalaze neposredno ispod osvjetljenja, koje izvan ostakljenog zida teatra izgleda kao kakav fizikalni eksperiment ili tek poziv na izvedbu. Fenomenologija kretanja posjetitelja prilika je za terensku bilješku svakog dramaturga i scenografa koji želi promotriti efikasno iskorištavanje scenskog prostora. Festival poput Ganz s njima je prilika za preispitivanje prostora kretanja ljudi koji su nerijetko i svojim tijelima investirani u izvedbe.

Ambijent ovako osvjetljen ostavlja dojam začudnosti, što pokazuju i neke reakcije posjetitelja. Posve ispražnjen, postaje prilikom za neki vid svjetlosne anti-meditacije, stanja opuštenosti osušećenog nesmišljenim treperenjem svjetla.

Vizualna reprezentacija ove intervencije u prostor, koja priziva scenografa i majstora svjetla, izaziva na podsjećanje o tome kako se ulaženjem u izvedbeni prostor uvijek ulazi u neki vid priredene stvarnosti. Stvarnosti koja nije manje priredena i na drugim tranzitnim prostorima, kao što su čekao-nice ili primjerice zračne luke. Malenim nedostatkom instalacije smatram položaj LCD-ekrana koji je podosta nenametljivo postavljen i lako ispada iz fokusa. Što vjerojatno isto može biti komentar o 'pozadinskom radu' onoga koji upravlja svjetlom, nevidljivog u uobičajenim izvedbenim okolnostima. Instalacija je zanimljiva jer pokazuje mogućnosti transformiranja svakodnevnih prostora svjetlosnim efektima, ali izuzev toga ne čini se prilagođena konturama i specifičnosti tlocrta već se čini samo kao brzopleto sklepani kolaž svjetla čija je tehnološka uvjetovanost donekle ogoljena i prenesena u digitalni medij.

Andrea Kovač

# BIL- TEN

Ganz novi festival | Post festum | 22.9.2014.  
Međunarodni festival razvojnog kazališta  
Studentski centar u Zagrebu  
Ulaz besplatan

## THIS TIME NEXT YEAR...

Dragi naši, sinoć smo se oprostili od još jednog Ganz novog festivala. I kakvo je to zatvaranje bilo! U ritmu, ili bolje reći nekoj kombinaciji radosne sjete, narodnih napjeva. Izvodili su ih sudionici radionice Svetlane Spajić, kao dio festivalskog bisa. Kraj nas ne veseli, veseli nas što je još jedan Ganz uspio! Sve predstave svih 5 dana festivala pune, sve instalacije i koncerti posjećeni, svi sudionici, od umjetnika do publike sretni i udruženi u veliku, ganz novu obitelj.

Sve što vam još možemo na to dodati je da se nadamo da ćemo i dogodine biti ovakvi, možda pinku bolji, ako je to ikako moguće...

Također, ovim putem želimo zahvaliti svima koji su na bilo koji način sudjelovali u kreiranju 4. po redu Ganz, od publike, jer vi ste razlog zašto to radimo, do umjetnika, jer oni su razlog zašto si uvijek postavljamo velika, zagonetna i ponekad tako teška pitanja koja nas tjeraju u avanturu, potragu

za odgovorima, preko organizatora, jer oni su ti koji stvaraju priliku da se obogatimo i postanemo dio jedne velike, lijepe priče, do dizajnera, jer zbog njih uspijete uvijek izgledati lijepo, baš kao naši ovogodišnji vizuali i Bilten, sve dane festivala. Hoćemo reći – hvala Dariju Deviću i Hrvoju Živčiću, hvala vam svima!

Posebno hvala sudionicima radionica, mladim fotografima koji su se javili na natječaj i fotografirali sve dane festivala, genijalni su. Hvala i mladim kritičarima koji su slali kritike za Bilten na vrijeme i to jako dobre kritike. Nadamo se da ćete nastaviti biti, na ovaj ili onaj način, dio svijeta fotografije i svijeta kritike.

I da smo vam ipak ostavili nešto za kraj, da još uvijek zadržite taj ganz novi osjećaj i sebi, u posljednjem Biltenu pročitajte kritike *Gangplanka* i *On orientations* koje potpisuje odlična Andrea Kovač, *The Taste of Silence Always Resonates* perspektivnog Robina Mikulića i *On orientations* Anđele Vidović.

Ako ste nešto propustili ili vam pofalimo, potražite nas na [ganznovi.sczgj.hr](http://ganznovi.sczgj.hr) & [facebook.com/ganznovifestival](https://www.facebook.com/ganznovifestival); tamo ste uvijek dobrodošli!

Veliki pozdrav do sljedećeg Ganz od uredništva biltena, Marije Andrijašević i Marte Kolege, te festivalskog tima.



## ORGANIZATORI, SPONZORI, PARTNERI



# KRETANJE KAO DISTORZIJA PROSTORA

Performativna instalacija An Kaler usmjerena je ka istraživanju tijela u koordinatama koje nadaju ograničeni prostor i okolnosti koje nadilaze prostornost – izmjena svjetla, izmjena zvuka. Kretanje je vremenski fenomen čija je glavna materijalnost fizička orijentacija tijela. Ono nastaje promjenom položaja tijela u prostoru, čineći razliku koja je jedini opaziv način protjecanja vremena, čiji je doživljaj subjektivan i često uvjetovan dinamikom kretanja. *Izopačujući* dnevni svijet kretanja, koreografije orijentirane ka prostoru i njegovoj distorziji istražuju mogućnosti percepcije koja polazi od osjetila. Ova se percepcija transformira u psihički doživljaj koji promatraču omogućuje ono što naziv izvedbe priziva: orijentaciju, i to u najširem mogućem smislu riječi – orijentaciju koja u proširenju značenja koje uvodi Kant označava i psihološki čin ‘namjeravanja’ na objekte i ideje koji postoje u svijetu predodžbi. Ulazeći u prostor izvedbe, namjeravamo se na tijelo već postavljeno u prostor, a fiksirana materijalnost toga tijela naznačuje se i postaje jasnijom tijelima koja ograđuju prostor izvedbe i usmjeravaju ulazak gledatelja, odnosno promatrača. Galerija SC-a, transformirana u klaustrofobični podij nad kojim su postavljena sjedeća mjesta koja jasno odvajaju prostor izvođenja od prostora promatranja, ‘kutija’ je koju je tijelo An Kaler imalo prilike istražiti iznova demonstrirajući mogućnosti vlastitoga orijentiranja u odnosu na unaprijed zadane koordinate i kontekst.

Kinetička snaga kao temeljna sposobnost tijela u ovom se performansu nadaje kao izvor distorzije prostora, praćene distorzijom zvuka, vibracijama i promjenom svjetla. Samo je kretanje svojevrсна distorzija prostora, što otvara vlastiti prostor neovisan od okolnog, za kojeg vrijede vlastiti fizikalni zakoni i čija se dimenzionalnost u izazovnoj izvedbi An Kaler dovodi do granica izdržljivosti tijela. Zahtjevna 35-minutna koreografija budi u promatraču svijest o granicama tijela i fiksiranosti u prostoru. Izvijanje ukočenog tijela diktirano je granicama i karakteristikama fizikalnog svijeta i suprotstavlja statiku ukočenosti dinamici kinematike. Snaga tjelesnog impulsa postoji ne bi li rastvorila percepciju jasnih kontura onoga što okružuje tijelo. Kao što se moglo opaziti

i u izvedbi Mateje Bilosnić, ukočenost tijela pogonjenog naizgled mehaničkim impulsima za perceptivni rezultat u promatrača imaju osjećaj nelagode. Mučnost glasnog distorziranog zvuka u skladu s tijelom koje korespondira s podražajima kroz vremenski raspon izvedbe dodatni je generator nelagode i onemogućuje odmicanje promatračeve percepcije od tijela koje je svedeno na električni impuls kontrakcije mišića. Poput kakve prostorno-vremenske anomalije, vanjski podražaji stvaraju iluziju da fizikalni zakoni kretanja tijela u prostoru izvedbe ne funkcioniraju na isti način kao izvan njega. Orijehtacija prema tlu, ‘zaljepljenost’ za glatku površinu po kojoj se prosklizava tijelo čini svaki pokret prema zidovima opiranjem nametnutom sužavanju granica nakon kojih tlo postaje zid, ili virtualna barijera. One kao da posjeduju vlastitu gravitaciju različitu od gravitacije tijela, što tijelo čini zrazom neke voljnosti koja djeluje više kao nedovršenost organizma označenog kao stalno, mučno kretanje nasuprot mirnoj apatiji anorganskog. Kretanje tijela prate promjene osvjetljenja, amplificirajući konture tijela kao ponekad groteskne materije u izvrsnosti svoje posture. Ono što ponajviše izaziva nelagodu jest dojam beživotnosti, ili možda neprisutnosti osobe – izvođača kao izvora spontanog impulsa i nečega bliskog percepciji promatrača. Dojam začudnosti i iznenađenja onoga koji opaža može biti produktivan u promišljanju fenomena kretanja, kao i okolnosti u kojima se to kretanje izvodi. U ovom slučaju, okolnostima jedne izvedbe, koreografije, koja se može promatrati u terminima marginalnog polja kojeg dijele ples, eksperiment i studija pokreta, te performans.

Raspon kretnji i prilagodljivost tijela zahtjevnoj koreografiji svakako je fantastična, kao i iskorištavanje prostornih odrednica. No, zamor oka 35-minutnim izvijanjem po podiju nije osobito izdašno nagrađen u doživljajnom smislu. Vizualna i slušna, a ponešto i taktilna percepcija promatrača narušena je na granicama svijesti, koja svoju budnost duguje nelagodnim podražajima koji izazivaju tek određenu dozu emocionalnog otpora. Rastrzano kretanje ispražnjuje od osjeta i ostavlja promatrača u *orijentaciji* prema vlastitoj percepciji, umorenoj možda predugom izvedbom koja u određenom smislu ostavlja dojam nedovršenosti.

Iako sam inicijalno bila privučena konceptom ispipavanja orijentacije tijela u prostoru i njegova prilagođavanja izvedbenim okolnostima, mogu reći da sam izašla iz galerije pomalo razočarana. Iako se radi o zanimljivom izvedbenom eksperimentu i zahtjevnoj koreografiji, koncept orijentacije u mojoj je percepciji ovom prilikom ostao nezavršen pokušaj, u određenom smislu nedodirnut kretanjima tijela u izvedbi koja vapi za radikalnijim preispisivanjem granica prostora, tijela, distorzije i onoga što ih uvjetuje.

Andrea Kovač



## OBJEKTIVNO: TOMAŽIN JE ODLIČNA!

Možda se sjećate mog prošlog uvoda, odnosno bojazni koja me je obuzela u trenutku kad sam shvatio da je predstava o kojoj sam trebao pisati bila monodrama. Zamislite onda samo iznenađenje koje proklijalo u meni kad sam pročitao da u programskoj knjižici piše da ni ovaj put neće biti drugačije. Nisam se mogao ne upitati hoće li ovaj put Murphy biti u pravu. I nije bio!

Rijetko se kritičaru događa spremnost da odbaci sve ono objektivno i poželi napisati samo – odlično! Ovo jest takav trenutak. I premda bih volio biti toliko sažet, ova

predstava ipak zaslužuje da taj poriv odbacim ili ga barem zamijenim onim za elaboriranom glorifikacijom ove izvrsne izvedbe.

Već prilikom ulaska u Veliku dvoranu Teatra &TD, scenografsko je rješenje dalo naslutiti da će biti riječi o sofisticiranoj artističkoj viziji protkanoj elementima surrealnog. Iz tkiva tamom obavijenog prostora nježno izviru majušni otoci svjetlosti koji će diktirati ritam gibanja prostora do samog kraja procesa, procesa koji će se pokazati krajnje živim. Irena Tomažin uvodi gledatelja u svoj pitanjima ispunjen svijet sjetnom *a cappella* izvedbom staroslovenskog tradicionalnog napjeva. Prostorna i vremenska udaljenost sadržaja premošćuje se fizičkom prisutnošću ove ekspresivne umjetnice. Način na koji ona pristupa temi kao što je (re)aktualizacija i (re)kontekstualizacija tradicije ukazuje na svetost ritualnog čina oralne predaje. Ono što slijedi svakako dolazi neočekivano. Ona ista artikularnost s početka predstave sada biva slikovito dekonstruiranom na prostor i tijelo glasa kao autonomne entitete, odnosno interakciju ova dva elementa kroz medij pokreta

# ISTRAŽIVANJE TIJELA U PROSTORU

Početak kritike dugujem nepoznatom gospodinu koji je sasvim slučajno i nedaleko od mene komentirao kako je najteže pisati o plesu. Slušajući ga i usputno čitajući o mladoj koreografkinji An Kaler i njezinoj performativnoj instalaciji *On orientations / One place after* razmišljala sam kako u našem uobičajenom načinu promatranja stalno utvrđujemo određene činjenice, a kad bismo se našli pred banalnošću pokušaja definiranja samo jedne od tih činjenica, u ovome slučaju plesa, ostali bismo zaprepašteni spoznajom kako definiranje ipak nije lak i uputan zadatak. Kad bismo se usdili pokušati zagrebat i po površini odgovora što ples jest, mogli bismo reći da je ples to nešto jedno, no zapravo mješavina jednoga neodređena mnoštva. Uvijek kada imamo jedno, onda ga odvajamo od drugoga. Razdvajajući i sjedinjujući činjenice gotovo svakodnevno, jer u suprotnome naša percepcija ne bi ni bila moguća, mi zapravo ništa od toga u prirodi zapravo ne vidimo.

Prostor je vezan težinom, a kretanje u njemu mora biti orijentirano. Takve se orijentirane kretnje izvode ritmički, što pokazuje

objedinjen u svjesnoj i požrtvovnoj submisivnosti izvođačice, u tolikoj mjeri uvjerenosti da svoje bivstvo u tom određenom trenutku u vremenu subordinira potrazi za samom mogućnošću spoznaje geneze onoga što zaista jest *neka vrsta čvora u kojemu se križaju svi mediji*. To se svojstvo glasa kao omnipotentnog medija naglašava apsorpcijom svih onih drugih medija na čijoj uporabi suvremeno postdramsko kazalište inzistira. Cijela je izvedba prikaz zamršene igre razdvajanja glasa od tijela, i nasiljem i očajom natopljenih pokušaja vraćanja istog u okviru unutarnjega zbog egzistencijalne potrebe subjekta za ničim drugim doli golim postojanjem. Gledatelju se može učiniti da prikazana evolucija simbioze glasa i tijela kulminira u završnoj slici izvedbe, u činjenici da je glas pronašao svoju formu i uzeo materijalno obilježje najprije pisane, a onda i govorene riječi, mističnost rituala koji se repetitira svakako obeshrabruje u zaključku da se ovdje radi o potrazi za značenjem koja je okončana.

Pitanje prostora signifikatni je problem ove izvedbe, ali ne i njeno temeljno pitanje.

An Kaler u ciklusu kreativnog i psihičkog istraživanja s različitim umjetnicima i izvođačima. Ideja orijentacije koju istražuje od 2010. projektima *learning to look sideways* i *untimely encounters* bavi se različitim manifestacijama tijela u prostoru, od uspravnog tijela kao temelja izvedbe do istraživanja simultanosti, preklapanja i premještanja tijela u prostoru.

Odnos biča i prostora temelj je projekta *On orientations / one place after*. Ulaskom u prostor, koji djeluje poput geometrijske instalacije, bijel, pravokutan s dijagonalnim linijama, tankim nitima koje su geometrijski raspoređene u kutu, prevladava minimalizam. Publika sjedi na dnu kako bi imala uvid u geometrijski odnos, a izvođačica je u desnome kutu, obučena u traperice i kožnu jaknu, u ležećem položaju. Geometrijski prostor prati igra zvuka (Brendan Dougherty), svjetla (Jan Maertens) i prostora u kojem sudjeluju izvođačica i publika.

Kako se dinamika glazbe pojačava, tako počinju Kalerini pokreti. Njezino tijelo u prostoru klizi, postaje poput krpe za brisanje podova većinom položeno horizontalno, čas opušteno, čas ukočeno u igri prostora, zvuka i glazbe. Geste se reduciraju, tijelo se počinje uvijati i uvrutati, odvajaju se od poda, otpušta se, no svako toliko se ipak vraća. Dijelovi koreografije mogu djelovati samostalno i u sudodnosu, ali ih povezuje početak i kraj u kojem je Kalerino tijelo položeno na jednak način. Zbog promjena prostora, svaka izvedba postaje nova jer se tijelo i njegova orijetacija s njime mijenjanju. Na kraju izvođačica nestaje, pljesak biva upućen prostoru koji bez tijela nema formu i prisutnu vizualnu dinamiku.

Andela Vidović

Žarišna točka Ireninog performansa skriva se i obuhvaća prostor daleko širi od izvedbenoga. Ponavljane kontrakcije polja svjetsnoga indikativno podcrtavaju relaciju moć-nemoć, odnosno neizbježni otpor koji se rađa unutar pojedinca kao plod ovog disfunkcionalnog para. Zaključak koji je u meni pronašao svoj život kroz konfrontaciju s gledanim je taj da nije ni bitno može li se i u koliko mjeri ugibati grčevitoj i krikovima ispunjenoj stvarnosti potrage za značenjem. Stalna transformacija istoga ionako prisiljava na nove pokušaje raslojavanja osobne vlastitosti, kao što je to Irena Tomažin u svojoj sirovoj, artoovskoj ljepoti izričaja, demonstrirala.

Ne radi se ovdje o profinjenoj plesnoj predstavi napravljenoj kako bi ugodila plitkom pogledu nekritičnih masa, nego o živoj stvari koja je u svojoj biti nasilna, brutalna i moćna. Činjenica da je ovaj festival zaključen na ovoliko maestralan način, predstavom koja u sebi sažima i koja inkorporira sve ono što ganz novi festival reprezentira, samo potvrđuje apsolutnu potrebu za njegovim petim izdanjem.

Do sljedećeg čitanja, Robin Mikulić